



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 61/2024-38

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa **Bytového družstva so sídlom v Trnave**, Ludvika van Beethovena 26, Trnava, IČO 00 175 480, zastúpeného UNITED LAWYERS, advokátska kancelária, s. r. o., Mliekarenská 2, Bratislava, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 9Cdo/135/2022 z 26. júla 2023 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 9Cdo/135/2022 z 26. júla 2023 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a jeho právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 9Cdo/135/2022 z 26. júla 2023 **zrušuje a vec vracia** Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.
3. Najvyšší súd Slovenskej republiky **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **530,85 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou, prijatou ústavným súdom na ďalšie konanie uznesením sp. zn. I. ÚS 61/2024-15 z 1. februára 2024, domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného

práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) označeným v záhlaví tohto uznesenia, ktoré navrhuje zrušiť a vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie.

2. Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľa je tvrdenie, že uznesením najvyššieho súdu, ktorým bolo odmietnuté jeho dovolanie nasmerované proti rozsudku Krajského súdu v Trnave sp. zn. 24Co/7/2021 z 26. januára 2022 (ďalej len „rozsudok krajského súdu“), došlo k porušeniu jeho práv. Označeným rozsudkom krajského súdu bolo právoplatne rozhodnuté o zamietnutí žaloby, ktorou sa vlastníci bytov a sťažovateľ domáhali na žalovanej obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalovaná“), uloženia povinnosti vydať im bezdôvodné obohatenie s príslušenstvom.

3. Vydanie bezdôvodného obohatenia žalobcovia odôvodňovali tým, že ako vlastníci bytov a nebytových priestorov v bytovom dome a ako spotrebitelia uzavreli so žalovanou zmluvu o termínovanom úvere č. 06/034/08 z 23. mája 2008 (ďalej len „zmluva o úvere“), na základe ktorej sa žalovaná zaviazala poskytnúť im úver v sume 3 765 861 Sk na účely zateplenia a rekonštrukcie výťahu bytového domu. Podľa bodu 5.5 zmluvy o úvere mala banka (žalovaná) právo adekvátnym spôsobom meniť úrokovú sadzbu v prípade, ak dôjde k zmene miery rizika klienta, pričom túto zmenu mala klientovi písomne oznámiť. Bezdôvodné obohatenie predstavujúce spolu sumu 10 228,18 eur malo podľa názoru žalobcov vzniknúť tým, že žalovaná od 1. júla 2011 zvýšila úrokové rozpätie z 0,90 % p. a. na 2,50 % p. a., a to na základe neprijateľnej zmluvnej podmienky. Poukázali pri tom na stanovisko Národnej banky Slovenska, v ktorom bolo konštatované, že postup žalovanej, ktorým zmenila úrokovú sadzbu v dôsledku údajnej zmeny miery rizika klienta, je v rozpore s právnymi predpismi; a že ustanovenie bodu 5.5 a 12.1.1.1 zmluvy o úvere predstavujú neprijateľné podmienky, v dôsledku čoho sú neplatné. Odkázali aj na rozsudok Krajského súdu v Žiline sp. zn. 7Co/563/2015 z 10. februára 2016.

4. Krajský súd v zhode so súdom prvej inštancie konštatoval, že právny vzťah založený zmluvou o úvere je právnym vzťahom založeným spotrebiteľskou zmluvou. Znenie bodu 5.5 zmluvy o úvere považoval za určité a zrozumiteľné, a teda za platne dojednané (§ 37 ods. 1 Občianskeho zákonníka *a contrario*). Z tohto znenia mu vyplynulo, že žalovaná je oprávnená jednostranne zmeniť úrokovú sadzbu, ak dôjde k zmene miery rizika klienta, pričom zmena miery rizika klienta môže súvisieť predovšetkým so zmenou ratingu klienta alebo so zmenou rizikovej váhy klienta. Podľa jeho názoru bolo v konaní preukázané, že na účel uzatvorenia zmluvy o úvere prebehol riadny kontrakčný proces, pripomienkovanie zmluvy sa zo strany správcu udialo za pomoci právnik, a po kontrakčnom procese nezostalo žiadne ustanovenie zmluvy neurčité. Spotrebitelia mali prostredníctvom správcu možnosť zmluvné podmienky si dohodnúť, a tak boli individuálne dojednané. Bod 5.5 zmluvy nebolo možné považovať za neprijateľnú zmluvnú podmienku, a preto nebolo možné dospieť ani k záveru, že by žalovaná prijala bezdôvodné obohatenie na úkor žalobcov. Keďže v danom prípade sa nedospelo k záveru, že by išlo o neprijateľnú zmluvnú podmienku, nebola vyslovená ani jej neplatnosť.

4.1. Súd prvej inštancie sa v konaní zaoberal aj aktívnou vecnou legitímáciou. Aj v tomto smere sa krajský súd stotožnil s jeho záverom o tom, že keďže žalobcami neboli všetci vlastníci bytov v bytovom dome (tvoriaci nútené spoločenstvo), hoci suma bezdôvodného obohatenia by v prípade

úspechu v konaní patrila do fondu prevádzky, údržby a opráv (na ktorého tvorbe sa podieľajú všetci vlastníci bytov), bolo potrebné aj z tohto dôvodu žalobu žalobcov zamietnuť.

5. Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu sťažovateľ podal dovolanie. Najvyšší súd dovolanie sťažovateľa v časti, v ktorej namietal vady zmätočnosti podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), odmietol v zmysle § 447 písm. c) CSP, a v časti, v ktorej namietal nesprávne právne posúdenie veci podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP, odmietol podľa § 447 písm. f) CSP.

II.

Argumentácia sťažovateľa

6. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti namieta, že napadnutým uznesením najvyššieho súdu došlo k porušeniu jeho práv, a to predovšetkým jeho práva na zákonného sudcu a práva na súdnu ochranu, pretože najvyšší súd v rozpore s § 48 ods. 1 CSP nepredložil predmetnú vec veľkému senátu. V tejto súvislosti tvrdí, že v momente vydania napadnutého uznesenia už bolo vydané uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 5Cdo/71/2022 z 31. mája 2023 (ďalej aj „skoršie rozhodnutie“), ktorým najvyšší súd zamietol dovolanie žalovanej v skutkovo a právne obdobnej veci, pričom vyslovil, že podmienka ustanovená v bode 5.5 zmluvy o úvere je neprijateľnou zmluvou podmienkou. Dovolací súd tak dospel k inému právnomu názoru v otázke neplatnosti bodu 5.5 zmluvy o úvere než k tomu, ktorý už bol vyslovený v skoršom rozhodnutí, a preto mal postupovať podľa § 48 ods. 1 CSP. Túto argumentáciu sťažovateľ podporuje odkazom na judikaturu ústavného súdu (III. ÚS 46/2020, I. ÚS 189/2021, II. ÚS 332/2018). Po vydaní skoršieho rozhodnutia iný senát odvolacieho súdu postupoval v obdobných veciach sťažovateľa tak, že zohľadnil skoršie rozhodnutie a vyhovel podaným dovolaniam sťažovateľa nasmerovaným proti rozhodnutiam krajských súdov (7Cdo/98/2022, 7Cdo/74/2023 a 7Cdo/86/2023).

7. Ďalším dôvodom, pre ktorý podľa názoru sťažovateľa z ústavnoprávneho pohľadu neobstojí napadnuté uznesenie, je nesprávne vyhodnotenie otázky procesného spoločenstva dovolacím súdom, ktoré korešponduje s názorom vysloveným krajským súdom. Sťažovateľ s uvedením rozsiahlej argumentácie podporenej odbornými komentármi k relevantným ustanoveniam Občianskeho zákonníka tvrdí, že záväzok, ktorý bol predmetom žaloby, bol nepochybne deliteľným záväzkom, čo vylučuje, aby išlo o nútené, resp. nerozlučné procesné spoločenstvo, ako konštatovali všeobecné súdy i najvyšší súd. Právny názor týkajúci sa núteného procesného spoločenstva bol (okrem iného) v rozpore s rozsudkami krajského súdu v iných obdobných veciach, ktoré boli vydané len dva mesiace pred vydaním rozsudku krajského súdu v tejto veci. Dovolanie sťažovateľa preto malo byť minimálne v tejto časti posúdené ako dôvodné.

8. Tretím dôvodom, ktorý podľa sťažovateľa preukazuje dôvodnosť ústavnej sťažnosti, je skutočnosť, že dovolací súd nesprávne konštatoval, že zmluvná podmienka uvedená v bode 5.5 zmluvy o úvere je „*lege artis*“, a teda nie je neprijateľná, z dôvodu, že bola individuálne dojednaná. Právne posúdenie tejto otázky bolo vykonané spôsobom porušujúcim práva sťažovateľa nielen z dôvodu uvedeného v bode 6 tohto uznesenia, ale tiež preto, že bolo posúdené nesprávne a arbitrárne, bez náležitého vysporiadania sa s kľúčovými dovolacími dôvodmi sťažovateľa. To robí napadnuté uznesenie nedostatočne odôvodneným a arbitrárnym, s následkom porušenia práv sťažovateľa.

III.

Vyjadrenie najvyššieho súdu, zúčastnenej osoby a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie najvyššieho súdu:

9. Najvyšší súd vo svojom stanovisku zotrval na dôvodoch, ktoré ho viedli k odmietnutiu dovolania sťažovateľa ako procesne neprípustného. Vo vzťahu k namietanému porušeniu základného práva na zákonného sudcu uviedol, že dovolací súd vo veci neuskutočnil hmotnoprávny meritórny prieskum, ale zaoberal sa len procesnými otázkami prípustnosti dovolania. Obsahom rozhodnutia najvyššieho súdu nebolo hmotnoprávne posudzovanie tej istej právnej otázky, o ktorej dovolací súd rozhodol v skoršom rozhodnutí, a preto ani nemohla nastať situácia, že by mu vznikla povinnosť postupovať podľa § 48 CSP a postúpiť vec veľkému senátu. Taká situácia by mohla nastať iba za predpokladu, ak by dovolací súd dospel k záveru o prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 CSP a následne by pristúpil k riešeniu právnej otázky, čo sa však v predmetnej veci nestalo.

10. K námietke nesprávneho vyhodnotenia otázky procesného spoločenstva dovolacím súdom najvyšší súd uviedol, že touto námietkou sa podrobne zaoberal predovšetkým z hľadiska dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP (body 27 a 28 napadnutého uznesenia), keďže sťažovateľ túto námietku uplatnil v rámci tohto dovolacieho dôvodu; súčasne sa však k tejto námietke vyjadril aj z hľadiska dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 CSP (body 53 – 56 napadnutého uznesenia), nie však v rozsahu meritórneho hmotnoprávneho prieskumu, ale len v rozsahu skúmania prípustnosti dovolania. Dovolací súd považoval za podstatné, že zamietnutie žaloby z dôvodu nedostatku aktívnej vecnej legitímácie bolo len jedným z viacerých (rovnocenných) dôvodov, pre ktoré nebolo návrhu žalobcov vyhovené. Pokiaľ dovolateľ v dovolaní nenamietal všetky otázky, od ktorých vyriešenia záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, a dovolanie vo vzťahu k nim neodôvodnil v zmysle § 432 CSP, dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP nebolo možné posúdiť ako prípustné.

11. K námietke nesprávneho právneho posúdenia bodu 5.5 ako neprijateľnej podmienky v spotrebiteľskej zmluve najvyšší súd zdôraznil, že námietkami nesprávneho právneho posúdenia ako dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 CSP sa zaoberá v rozsahu dovolateľom vymedzených právnych otázok, pričom dovolateľom zadefinované otázky by mohli mať znaky relevantnej otázky v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP len za predpokladu, ak by výsledok ich riešenia odvolacím súdom predstavoval jedine a výlučne tie dôvody, pre ktoré nebolo odvolaniu žalobcov vyhovené a pre ktoré bolo potvrdené ako vecne správne rozhodnutie súdu prvej inštancie. Pokiaľ sa ale odvolací súd riešením týchto otázok vôbec nezaoberal, na čo paradoxne v dovolaní poukázal aj sťažovateľ, a rozhodnutie odvolacieho súdu spočívalo na odlišných dôvodoch, dovolanie v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP nielenže nie je dôvodné, ale ani prípustné. Sťažovateľ tento dovolací dôvod nevymedzil spôsobom uvedeným v § 432 ods. 2 CSP, keď nepomenoval právnu otázku, od ktorej vyriešenia záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, ale, naopak, pomenoval a vymedzil otázky, ktorými sa podľa jeho názoru odvolací súd nezaoberal, hoci sa nimi zaoberať mal. Vzhľadom na prípustnosť dovolania dovolací súd nemal možnosť uskutočniť hmotnoprávny meritórny prieskum v namietanej otázke, a teda ju právne vôbec neposudzoval.

12. Napokon najvyšší súd konštatoval, že sa podrobne a vyčerpávajúco vysporiadal so všetkými relevantnými dovolacími námietkami sťažovateľa, a preto ani námietka o neodôvodnenosti napadnutého uznesenia nie je dôvodná.

III.2. Vyjadrenie zúčastnenej osoby:

13. Ústavný súd upovedomil o podanej ústavnej sťažnosti obchodnú spoločnosť Prima banka Slovensko, a.s., ako zúčastnenú osobu s tým, že má právo sa k nej vyjadriť. Zúčastnená osoba vo svojom stanovisku poukázala na to, že najvyšší súd vo svojom skoršom rozhodnutí nerozhodoval o dovolaní v skutkovo a právne obdobnej veci. Dovolanie v týchto dvoch veciach podala iná sporová strana, odlišné boli aj skutkové okolnosti a predmet dovolacieho prieskumu. Následne sa podrobne zaoberala obsahom skoršieho rozhodnutia najvyššieho súdu, ako aj napadnutého uznesenia, ktoré podrobila komparácii a ich právne závery zosumarizovala. Z uvedeného následne vyvodila, že neexistovalo také odlišné posúdenie rovnakej právnej otázky za rovnakej alebo analogickej skutkovej situácie, v dôsledku ktorého by bol senát dovolacieho súdu povinný vec postúpiť veľkému senátu, a preto nedošlo ani k porušeniu základného práva sťažovateľa na zákonného sudcu.

14. Najvyšší súd sa podľa názoru zúčastnenej osoby nedopustil ani porušenia práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ išlo o riešenie otázky procesného spoločenstva žalobcov a posúdenia čl. 5.5 zmluvy ako neprijateľnej zmluvnej podmienky, pretože komplexne odpovedal na podstatné námietky sťažovateľa.

III.3. Replika sťažovateľa:

15. Sťažovateľ sa vo svojej replike osobitne venoval stanovisku najvyššieho súdu k jeho ústavnej sťažnosti a osobitne sa vyjadril aj k stanovisku zúčastnenej osoby.

16. Vo vzťahu k vyjadreniu zúčastnenej osoby sťažovateľ zdôraznil, že so skutkovou odlišnosťou veci so skorším rozhodnutím sa najvyšší súd nezaoberal, a preto nedospel k záveru, že ide o skutkovo právne porovnateľné veci. Iné rozhodnutia najvyššieho súdu nevzal pri svojom rozhodovaní do úvahy a ani ich v napadnutom uznesení nespomína. Zotrváva na názore, že pri porovnaní predmetu oboch súdnych sporov je evidentné, že ide nielen o skutkovo a právne porovnateľné veci, ale o skutkovo a právne totožné veci.

17. Vo vzťahu k vyjadreniu najvyššieho súdu poukázal na to, že ostatné senáty vychádzali zo skoršieho rozhodnutia, konštatovali, že dovolanie je dôvodné a zrušili rozsudky odvolacieho súdu. Aj keby bolo preukázané „individuálne dohodnutie“, resp. „kontraktačný proces“, je rozsudok súdu prvej inštancie v spojení s rozsudkom krajského súdu a napadnutým uznesením najvyššieho súdu v zmysle § 53a a § 53d Občianskeho zákonníka priamo aplikovateľný na tu prejednávaný prípad.

IV.

K ústnemu pojednávaniu

18. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon

o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou a so stanoviskami účastníkov konania a zúčastnenej osoby dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

V.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

19. Predmetom ústavnej sťažnosti je tvrdenie sťažovateľa o porušení jeho práv, pretože senát najvyššieho súdu v konaní o jeho dovolaní nepostúpil vec veľkému senátu najvyššieho súdu, a to napriek tomu, že zaujal právny názor odlišný od právneho názoru, ktorý už bol vyjadrený v rozhodnutí iného senátu najvyššieho súdu.

20. Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktorú tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonáva (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy).

21. Súčasťou obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo strany konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené stranou konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných stranami konania, a preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo strany konania na súdnu ochranu, resp. spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04).

22. Aj judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo vzťahu k čl. 6 ods. 1 dohovoru uvádza, že hoci tento článok zaväzuje súd, aby odôvodnil svoje rozhodnutie, neznamená to, aby na každý argument strany konania dal podrobnú odpoveď (rozsudok ESLP vo veci Van Hurk v. Holandsko z 19. 4. 1994, sťažnosť č. 16034/90, § 61). Otázku, či súd splnil svoju povinnosť odôvodniť rozhodnutie, možno posúdiť len so zreteľom na okolnosti daného prípadu. Rozsah, na ktorý sa povinnosť súdov odôvodniť svoje rozhodnutia vzťahuje, môže byť podľa povahy rozhodnutia rôzny. Medziiným je potrebné zohľadniť aj rôznorodosť návrhov, ktoré strana konania môže podať na súdoch, ako aj rozdiely existujúce v zmluvných štátoch v súvislosti s právnou úpravou, zvyklosťami, právnymi názormi a vynášaním a vyhotovovaním rozhodnutí (rozsudok ESLP vo veci Ruiz Torija a Hiro Balani v. Španielsko z 9. 12. 1994, sťažnosť č. 18390/91).

23. Arbitrárnosť a zjavná neodôvodnenosť rozhodnutí všeobecných súdov je najčastejšie daná rozporom súvislostí ich právnych argumentov a skutkových okolností prerokúvaných prípadov s pravidlami formálnej logiky alebo absenciou jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04). Uvedené nedostatky pritom musia dosahovať mieru ústavnej relevancie, teda ich intenzita musí byť spôsobilá porušiť niektoré z práv uvedených v čl. 127 ods. 1 ústavy (m. m. II. ÚS 336/2019).

24. K námietke nastolenej sťažovateľom ústavný súd vo všeobecnosti uvádza, že rozdielna rozhodovacia prax súdu o „totožných“, resp. obdobných veciach nie je žiaduca. Zákonná formulácia princípu právnej istoty vyjadrená v čl. 2 CSP chráni hodnotu predvídateľnosti práva, resp. súdnych rozhodnutí ako jednu z najvyšších ústavných hodnôt materiálneho právneho štátu. V zmysle ods. 2 citovaného článku je právnou istotou stav, v ktorom každý môže legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít; ak takej ustálenej rozhodovacej praxe niet, aj stav, v ktorom každý môže legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý spravodlivo. Ak sa spor na základe prihliadnutia na prípadné skutkové a právne osobitosti prípadu rozhodne inak, každý má (podľa ods. 3 tohto článku, pozn.) právo na dôkladné a presvedčivé odôvodnenie tohto odklonu.

25. Po dôslednom preskúmaní napadnutého uznesenia musí ústavný súd konštatovať, že týmto požiadavkám neučinil najvyšší súd pri svojom rozhodovaní za dost.

26. Ako vyplýva z obsahu skoršieho rozhodnutia (sp. zn. 5Cdo/71/2022), najvyšší súd zamietol dovolanie podané žalovanou proti rozhodnutiu odvolacieho súdu. Odôvodnenie dovolaním napadnutého rozhodnutia považoval za dostatočné, pričom nosným dôvodom, pre ktorý došlo k vyhoveniu žalobe sťažovateľa, bol fakt, že žalovaná nepredložila dôkazné prostriedky týkajúce sa tvrdenia o individuálnom dojednaní spornej zmluvnej podmienky včas (sudcovská koncentrácia). Všeobecné súdy dospeli v tomto prípade k záveru, že sporná zmluvná podmienka je neprijateľná z dôvodu jej neurčitosti, pretože podľa jej znenia je rozhodnutie o zmene úrokovej miery ponechané na jednostrannom rozhodnutí žalovanej bez jasných, určitých a predvídateľných podmienok, čo založilo zjavnú nerovnováhu v právach a povinnostiach medzi dodávateľom a spotrebiteľom, ktorej dôsledkom je neprijateľnosť a neplatnosť tejto podmienky. Skutkovou osobitosťou tohto prípadu bolo, že v dôsledku nečinnosti žalovanej (resp. oneskorenosti tvrdení o individuálnom dojednaní) nebolo možné dokazovať, či zmluva o úvere bola individuálne dojednaná. Toto rozhodnutie najvyššieho súdu bolo predmetom ústavnoprávneho prieskumu, pričom ústavný súd uznesením sťažnosť žalovanej odmietol uznesením sp. zn. IV. ÚS 617/2023 z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

27. V ďalších rozhodnutiach najvyššieho súdu s obdobným predmetom konania (sp. zn. 7Cdo/98/2022, 7Cdo/74/2023 a 7Cdo/86/2023) dovolací súd rozhodoval o dovolaniach sťažovateľa proti rozsudkom odvolacích súdov, ktoré potvrdili rozhodnutia súdov o zamietnutí žalôb sťažovateľa. Okresný súd v týchto prípadoch žaloby zamietol, pretože nepovažoval bod 5.5 zmluvy o úvere za neprijateľnú zmluvnú podmienku, ale za bod platne dojednaný, určitý a zrozumiteľný. Význam tohto bodu bol podľa jeho názoru stranám zrejmý a bolo preukázané, že rokovania týkajúce sa uzatvorenia zmluvy a ich zmien boli dojednané individuálne, pričom za vlastníkov konal správca, ktorý bol odborne spôsobilou osobou a ktorý mal možnosť do znenia zmluvy zasiahnuť. Najvyšší súd na podklade dovolaní sťažovateľa rozsudky krajského súdu zrušil a veci mu vrátil na ďalšie konania, pričom vo vzťahu k obojom dôvodom prípustnosti dovolania uplatneným sťažovateľom [§ 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. b) CSP, pozn.] uviedol iba to, že „z rozsudku Najvyššieho súdu sp. zn. 5Cdo/71/2022 zo dňa 31.05.2023 vychádzal ako z prejudikatúry, ktorá už vyhodnotila právnu otázku týkajúcu sa neprijateľnej zmluvnej podmienky, ktorá už bola v rozhodovacej praxi dovolacím súdom vyriešená“. I tieto rozhodnutia najvyššieho súdu boli posudzované ústavným súdom, pričom ústavné sťažnosti boli odmietnuté jeho uzneseniami sp. zn. I. ÚS 140/2024, IV. ÚS 663/2023, IV. ÚS 79/2024 pre zjavnú

neopodstatnenosť, keďže išlo o kasačné rozhodnutia najvyššieho súdu a ústavný súd konštatoval, že nepatria do skupiny rozhodnutí, ktoré by pre sťažovateľa (v týchto prípadoch pre žalovanú) vytvorili už nereparovateľný právny stav, ktorého náprava by po skončení celého konania nebola účelnou.

27.1. Súčasne sa ústavný súd vyjadril k poukázaniu najvyššieho súdu na skoršie rozhodnutie v rámci posudzovania dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP tak, že *«pokiaľ najvyšší súd odkazuje na nepublikované rozhodnutia (v tomto prípade jediné rozhodnutie) tvoriace jeho ustálenú rozhodovaciu prax, malo by ísť o viacero takých rozhodnutí, keď zároveň až v situácii takto definovaného vytvorenia ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu [§ 421 ods. 1 písm. a) CSP] možno považovať dotknutú právnu otázku v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu za vyriešenú v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Jediné rozhodnutie dovolacieho senátu nemožno považovať za vyriešenie dotknutej právnej otázky v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu. Opačný záver by pro futuro znemožnil dovolací prieskum právnej otázky vrátane možnosti jej riešenia prostredníctvom veľkého senátu. Každé ďalšie dovolanie by totiž muselo byť vo vzťahu k riešeniu predmetnej právnej otázky odmietnuté (k tomu pozri aj rozhodnutie sp. zn. IV. ÚS 273/2021 publikované v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky pod č. 58/2021 – II). Inými slovami, prvé rozhodnutie dovolacieho súdu o dotknutej otázke by vylučovalo akýkoľvek ďalší dovolací prieskum, pretože následne podané dovolanie by nezodpovedalo žiadnemu z dôvodov podľa § 421 ods. 1 písm. a) až c) CSP (pre neexistenciu ustálenej rozhodovacej praxe, neexistenciu rozdielneho rozhodovania o predmetnej otázke dovolacím súdom a taktiež pre absenciu situácie doterajšieho nevyriešenia právnej otázky dovolacím súdom, a to aj ak odvolací súd v nasledujúcom prípade rozhodol odlišne od skoršieho rozhodnutia dovolacieho súdu). Nevyhnutnou výkladovou konzekvenciou je, ako už bolo uvedené, konštatácia vyriešenia právnej otázky dovolacím súdom na rozhraní vyplývajúcom z § 421 ods. 1 písm. b) CSP („ešte nebola vyriešená“/„už bola vyriešená“) až vytvorením ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu; až dovtedy je naplnený dôvod prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP (teda nielen pri nulovom doterajšom riešení dotknutej právnej otázky dovolacím súdom).».*

28. V aktuálne prejednávanej veci ide o totožný prípad, ako je popísaný v bode 27. Ani tu všeobecné sudy nevyhodnotili sporný bod 5.5 zmluvy o úvere ako neprijateľnú zmluvnú podmienku, pretože boli toho názoru, že v procese uzatvárania zmluvy figuroval správca, ktorý sa s obsahom zmluvy preukázateľne oboznámil, čo ich viedlo ku konštatovaniu, že tento bod zmluvy bol individuálne dojednaný. Žaloba sťažovateľa bola zamietnutá, pričom proti rozhodnutiu dovolacieho súdu sťažovateľ podal dovolanie obsahovo totožné s tým, aké uplatnil vo veciach vedených najvyšším súdom pod sp. zn. 7Cdo/98/2022, 7Cdo/74/2023 a 7Cdo/86/2023. Po tomto moment sa uvedené prípady vo všetkom zhodujú. V tejto veci však najvyšší súd dovolanie sťažovateľa odmietol, pretože nevzhliadol prípustnosť dovolania. V rámci odôvodnenia svojho rozhodnutia sa síce detailne venoval všetkým námietkam sťažovateľa, avšak opomenul vysvetliť, prečo v predošlých prípadoch boli dovolania sťažovateľa považované za prípustné a dôvodné, s tým, že viedli najvyšší súd ku kasácii rozhodnutí krajského súdu, a prečo v tomto prípade (pri rovnakých skutkových i právnych dôvodoch) k tomu nedošlo. Sťažovateľovi a ani ústavnému súdu tak nie je zrejmé, prečo v obdobných veciach najvyšší súd posúdil dovolanie rozdielne, keď v jednom prípade konštatoval prípustnosť a dôvodnosť dovolania a v druhom prípade jeho dovolanie odmietol bez toho, aby sa argumentačne vyrovnal s predošlými rozhodnutiami v týchto

veciach. Takýto postup významne oslabuje presvedčivosť písomného vyhotovenia jeho rozhodnutia a oslabuje predvídateľnosť súdneho rozhodnutia, a tento jav v rozhodovacej praxi súdov nemožno tolerovať.

29. Rovnako podľa judikatúry ESĽP sú rozdiely v súdnych rozhodnutiach prirodzene obsiahnuté v každom súdnom systéme, ktorý je založený na existencii viacerých nižších súdov s obmedzenou územnou pôsobnosťou, pričom úlohou najvyššieho súdu je usmerňovať tieto protirečivé rozsudky (Zielinski, Pradal, Gonzales a ďalší v. Francúzsko, sťažnosti č. 24846/94 a č. 34165/96 až č. 34173/96, bod 59). Je v rozpore s princípom právnej istoty, ktorý je zahrnutý v niekoľkých článkoch dohovoru a tvorí jeden zo základných elementov právneho štátu, situácia, keď najvyšší súd (ako zjednocovateľ rozdielnych právnych názorov) je sám zdrojom hlbokých a trvalých inkonzistencií (m. m. Beian v. Rumunsko, sťažnosť č. 30658/05, Baranowski v. Poľsko, sťažnosť č. 28358/95). Rozporné právne názory najvyššieho súdu na identické situácie sú tak v konečnom dôsledku spôsobilé podkopávať dôveru verejnosti v súdny systém (m. m. Sovtransavto Holding v. Ukrajina, sťažnosť č. 48553/99).

30. Princíp predvídateľnosti rozhodovania a rozhodnutia znamená, že účastníci právnych vzťahov môžu legitímne očakávať, že štátne orgány budú v skutkovo a právne porovnateľných prípadoch rozhodovať rovnako. Iba takýto postup rešpektuje právnu istotu a jeho dôsledné dodržiavanie sa významne pozitívne prejavuje aj v rámci celkového nazerania spoločnosti na význam a úlohu práva. Na druhej strane je nutné uviesť, že predvídateľnosť práva nemožno vnímať absolútne. Obdobnú vec je možné rozhodnúť aj inak než v predošlých prípadoch. V takom prípade je však súd povinný svoje závery riadne, racionálne a ústavne konformne odôvodniť (čl. 2 ods. 3 CSP), a to takým spôsobom, aby predošlé rozhodnutia neboli ignorované, ale práve naopak, aby sa s nimi súd argumentačne vysporiadal (III. ÚS 275/2018).

31. Najvyšší súd v napadnutom uznesení skoršie rozhodnutie a ani rozhodnutia senátu 7Cdo vôbec nezmienil, a tým sa s nimi nevysporiadal, čo vedie ústavný súd ku konštatovaniu, že napadnuté uznesenie nie je presvedčivo odôvodnené, a preto ním došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

32. Za tejto situácie nemá ústavný súd ambíciu ani právomoc rozhodnúť, ktorý z prístupov k posudzovaniu prípustnosti a dôvodnosti dovolaní sťažovateľov je správny. Podstatné je to, aby sa sťažovateľ z rozhodnutia dozvedel, ako sa najvyšší súd vyrovnal s predošlými rozhodnutiami svedčiacimi v jeho prospech a prečo v danej veci rozhodol inak. Až po dôkladnej analýze všetkých rozhodnutí v obdobných veciach je nutné zaoberať sa otázkou, či v danej veci existujú rozhodnutia s odlišným právnym názorom (t. j. s odlišným posúdením rovnakej právnej otázky za rovnakej alebo analogickej skutkovej situácie), v dôsledku ktorého by bol senát dovolacieho súdu povinný vec postúpiť veľkému senátu a aktivovať postup podľa § 48 ods. 1 CSP. Aj dôvody vo vzťahu k posudzovaniu tejto otázky musia z budúceho rozhodnutia zreteľne vyplývať. Z uvedených dôvodov by bolo predčasné rozhodnúť o porušení základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy, a preto ústavný súd tejto časti ústavnej sťažnosti nevyhovел (bod 4 výroku nálezu).

33. Ústavný súd v súvislosti s návrhom sťažovateľa na zrušenie napadnutého rozhodnutia a vrátenie veci najvyššiemu súdu dospel k záveru, že pre dosiahnutie nápravy vo veci je nevyhnutné,

aby tomuto návrhu vyhovel (bod 2 výroku nálezu). Najvyšší súd je v ďalšom konaní vo veci podľa § 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde viazaný právnymi názormi ústavného súdu vyjadrenými v tomto náleze.

VI.

Trovy konania

34. Ústavný súd podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde priznal sťažovateľovi náhradu trov konania z titulu odmeny za právne služby advokáta v celkovej sume 530,85 eur (bod 3 výroku nálezu), tak ako si ich uplatnil. Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2023 bola 208,67 eur (§ 11 ods. 3 vyhlášky) a hodnota režijného paušálu 12,52 eur (§ 16 ods. 3 vyhlášky). Ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov konania za 2 úkony právnej služby uskutočnené v roku 2023, tak ako si ich uplatnil (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti) v sume dvakrát po 208,67 eur, režijný paušál v sume dvakrát po 12,52 eur, k čomu bolo potrebné pripočítať daň z pridanej hodnoty (§ 18 ods. 3 vyhlášky) vo výške 88,47 eur. Za úkon právnej služby spočívajúci v podaní repliky ústavný súd nepriznal sťažovateľovi náhradu trov konania, a to jednak z dôvodu, že táto replika neobsahovala žiadnu ďalšiu osobitne relevantnú argumentáciu. Ústavný súd v tejto súvislosti zároveň dáva do pozornosti, že § 73 zákona o ústavnom súde svojou štruktúrou (vzťah ods. 1 a 3) právo na náhradu trov konania pred ústavným súdom nestavia do nárokovateľnej polohy (III. ÚS 209/2020, I. ÚS 238/2021, I. ÚS 675/2023).

35. Priznanú náhradu trov konania je najvyšší súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu, a to do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 11. apríla 2024

Miloš Maďar
predseda senátu